

verschijningsvorm, de verspreidingsmogelijkheden en de reactie van de bijen bevatte, maar ook reeds bekende bestrijdingsmethoden, is zeer instructief. Het is verheugend dat hij zich zal inspannen deze presentatie op de website van PPO-Bijen te plaatsen.

Johan Olde Dubbellink vertelde over een Hongaarse methode van de heer Konia betreffende de varroabestrijding. Er wordt gewerkt met ronde ramen die in de ontwikkelingsfase tot ongeveer half juli met de hand of mechanisch één of meerdere keren per dag 180 graden worden gedraaid. Boven het moerrooster staat de honingbak. Deze methode, die tevens zwermverhinderend werkt (doppen komen niet tot ontwikkeling) verstoort ook het oriëntatievermogen van de varroamijt die gewend is op een vaste plaats in de pop een gaatje te maken en op een vaste plaats zijn ontlasting te doen. De honing wordt naar boven gebracht en de uitgebouwde kunstraat bevat horizontaal gerichte cellen. De hiervoor ontwikkelde Schederkast kost naar verluidt €264,- excl. BTW. Meer informatie kunt u vinden op www.anivet.hu. Op de vraag vanuit de zaal of deze methode niet dieronvriendelijk is, gaf J. Dommerholt met een kwinkslag het antwoord: ja, het is dieronvriendelijk voor de varroamijt!

De heer J. Trip vertelde na de goed verzorgde lunch over zijn bezoek aan een kunstmatige Inseminatiedag van koninginntelers in Duitsland. Hij was onder de indruk van het door de heer Perner ontwikkelde K.I-apparaat dat hij als fijne metaalbewerker had gemaakt voor nog geen €50,- tegen de gangbaar in de handel zijnde opstelling van P. Slay die al gauw zo'n €2.600,- kost.

Henk Kok gaf een presentatie over het belang van 'darren', die hij ook gaf op Schiermonnikoog voor de bijenteelt-docenten die daar een koninginnteelt cursus volgden. Deze presentatie is te downloaden van www.nordined.nl/ktc.zip. Wist u dat een dar maar een week geslachtsrijp is en dat minder dan 30% van de aanwezige darren in staat is de koningin goed te bevruchten, dat de dar pas na 12 tot 14 dagen van zijn ontwikkelingsfase geslachtsrijp is en 96% van de darren terugkeert in het volk?

De heer Gerrit Freije, stalbeheerder van het teeltstation Schiermonnikoog, gaf een uiteenzetting van het ombouwproject Carnica-imkers van de vereniging VCI. Wilt u hier meer over lezen dan kunt u dit doen op www.carnica.tmfweb.nl.

De dag werd afgesloten door Marie José Duchateau met een oproep voor verjonging van de commissie en de mededeling dat het in het voornemen ligt volgend jaar het accent te gaan leggen op de genetische eigenschappen van de bij.

• In het blad BIJEN 14(1) stond een artikel van de commissie Bijenteeltonderwijs waar ik nog even op wil reageren. Voorop gesteld wil ik zeggen dat wij grote waardering hebben voor inzet van deze Commissie. De ABTB en zover mij bekend ook de ANI willen volledig meewerken aan het programma van de Commissie Bijenteeltonderwijs als deze een onderdeel wordt van de Bedrijfsraad en de diploma's door de Bedrijfsraad worden uitgegeven. Voorts hebben wij gesteld dat de prijs van de cursussen door de organiserende verenigingen wordt vastgesteld om de mogelijkheid te houden zo laagdrempelig mogelijk onderwijs volgens het door de onderwijscommissie aanbevolen leerprogramma aan te kunnen blijven bieden.

In het begin van mijn imkerschap was er een gehandicapte

cursist van het Dorp uit Arnhem die met achterbehandelingskasten werkte. In maandblad januari-februari 2005 van de Vlaamse imkerbond werd mijn aandacht getrokken door een artikel Bees on Wheels: imkeren voor mensen met een handicap. Als u meer wilt weten over dit project van Chris Simoens en prof. Dr. Frans Jacobs dan kunt u contact opnemen met het Informatiecentrum voor de Bijenteelt, Campus De Sterre -S33 Krijgslaan 181 9000 Gent, 0032-92 64 49 28, fax 0032-92 64 49 38, E: chris.simoens@ugent.be, www.honeybee.be. Wellicht is het ook aardig als u uw ervaringen uitwisselt met de redactie van blad BIJEN.

In een volgende bijdrage zal ik u vertellen over onze studiedag en de ervaringen die ik weer opdeed in ons zo boeiende imkervak. Denkt u bij het reizen in het voorjaar aan het aanbrengen van naam en adresgegevens op de kasten en het registreren van de verplaatsingen?

Reis Ierland

Zoals u al in eerdere artikelen hebt kunnen lezen, hebben wij voor u een prachtige reis door Ierland met een bezoek aan het Apimondiacongres.

Tijdens deze rondreis worden naast het Apimondiacongres vele andere bezienswaardigheden bezocht, zoals de Connemara regio, beroemd om zijn schitterende natuur, schapen en honderden kleine meren, de stenen muren, kleine boerderijen en met heide bedekte heuvels. De 'Kliffen van Moher', de 'Burien' regio, de tuinen van Powerscourt en meer. Meer informatie kunt u vinden op www.imkersverenigingwehl.nl, 'reis Ierland' aanklikken.

Uit het Hoofdbestuur

Vergadering 13 januari 2005

Rob Nijman, secretaris VBBN

De eerste vergadering van 2005. Ook nu weer zijn alle leden van het HB aanwezig. Toch is dit belangrijk te vermelden. Het HB telt zeven leden, inclusief de voorzitter. Bij verhindering van één of meer leden wordt het wel een kleine club om te vergaderen en zeker als er belangrijke beslissingen genomen moeten worden.

• Bij de mededelingen doet de voorzitter verslag van zijn vervolgesprek met de organisatie Multiple Sclerose Internationaal (MSI). In Nederland hebben ongeveer 16.000 mensen Multiple Sclerose, een aandoening van het centrale zenuwstelsel. De Universiteit van Groningen heeft een onderzoek afgesloten waarbij bijengif wordt toegepast om verlichting te brengen in de klachten van de patiënt. Het rapport van dit onderzoek wordt in mei 2005 verwacht. Vooruitlopend op dit rapport heeft het HB al een mogelijke strategie uitgezet. U hoort hier later wel meer over.

• De voorzitter schrijft een brief met felicitaties aan onze collega-imker Viktor Joechenko. Na twee zeer rumoerige verkiezingsronden heeft Joechenko de verkiezingen

gewonnen en is benoemd tot president van de Oekraïne.

• De Commissie Bijenteeltonderwijs heeft een nieuw diploma ontwikkeld. Het HB heeft besloten dat dit diploma het enige gecertificeerde diploma is. Het oude model diploma is nu *niet* meer via het secretariaat van de VBBN te koop.

• Traditiegetrouw zijn alle stukken voor de komende ALV aan de orde geweest. Na hier en daar wat aanpassing kan de uitnodiging met agenda op tijd de deur uit. Dit wil zeggen op 1 februari via de E-mail naar de secretariaten van alle subverenigingen, groepsbesturen, HB-leden en andere genodigden.

• Kort wordt er nog aandacht geschonken aan het komende bezoek aan de Belgen. Woensdag 26 januari gaat een kleine delegatie van het HB naar Kalmthout in België. Wij hebben dan een ontmoeting met het HB van de Vlaamse Imkerbond. Dit bezoek is op uitnodiging van de VIB en staat in het teken van kennismaken en uitwisseling; wat kunnen we, als Nederlandstalige imkers, voor elkaar betekenen.

90

■ Een kort verslag van deze ontmoeting kunt u binnenkort in BIJEN lezen.

• Normaal duurt de HB-vergadering tot 17.00 uur. Deze keer moesten we om 14.45 uur al stoppen. Om 15.00 uur is de vervolgvergadering gezamenlijk met het HB van de BvB ZLTO.

Een vervolgesprek over het samengaan van BvB ZLTO en VBBN. Tijdens deze tweede ontmoeting zijn de eerste versies van het rapport 'organisatie' en het rapport 'financiën' besproken. Met de opmerkingen van beide kanten over beide rapporten gaan de twee werkgroepen weer aan de gang.

Meer informatie vindt u in 'Informatiebulletin nummer 2' elders in dit Verenigingsnieuws.

Na de sluiting van deze vergadering hebben we gezamenlijk gegeten. Roel ten Klei gaat dan even langs 'de Chinees' en komt met de bekende witte tasjes de vergaderzaal binnen. Het smaakte heerlijk.

Aspirantlid HB Werner Vorstman

Op de laatste ALV heb ik vernomen dat de functie van penningmeester niet kon worden ingevuld. Omdat lid zijn van een vereniging ook inzet tonen betekent als je daar de tijd en kennis voor hebt, heb ik besloten te reageren. De werkzaamheden van penningmeester sluiten goed aan bij het vakgebied waarin ik werkzaam ben. Na een aantal plezierige gesprekken met een aantal HB-leden te hebben gehad, heb ik nogmaals een goed gevoel welkom te worden geheten binnen de vereniging.

Wie ben ik? Na de middelbare school ben ik milieuhygiëne gaan studeren aan de Landbouwniversiteit Wageningen

waarin ik me heb gespecialiseerd in microbiologie. Na deze studie lagen de banen in dit vakgebied niet echt voor het oprapen zodat ik me heb gericht op de informatietechnologie en ben in die hoedanigheid bij de ING-bank terechtgekomen. Om mijzelf bekwaam te maken in de bedrijfskunde heb ik naast mijn werk een opleiding bedrijfskunde bij Nyenrode gevolgd. Sinds 2001 werk ik als manager financiën & ICT bij NedTrain, het onderhoudsbedrijf van de NS. Ik ben 35

jaar en woonachtig in Utrecht.

Bijen Ik ben een liefhebber van de natuur in vrij brede zin, maar al vanaf de lagere school was ik geïnteresseerd in wespen, hommels en bijen. Bijenhouden was praktisch gezien, wonend in een flat midden in de stad, niet echt haalbaar. Pas sinds vorig jaar ben ik in de leer gegaan bij Astrid Schoots waarbij ik de basiscursus bijenhouden heb gevolgd. Mijn interesse in bijenhouden werd ook aangewakkerd door mijn jongere broer Jeroen die zich richt op de commerciële bijenhouderij. Ik heb nu één volk, maar wil dit de komende jaren gaan uitbreiden. Dat biedt dan de gelegenheid om mijn theoretische kennis in de praktijk te toetsen, waarbij ik experimenten met nieuwe technieken niet schuw.

Belangrijke acties voor de VBBN vind ik:

- Het onder de aandacht brengen van het nut van bijen in de natuur, de landbouwsector en de geneeskunde;
- Aantrekken van jongere leden waardoor de vereniging meer een afspiegeling gaat vormen van de samenleving;
- Het behartigen van de belangen van bijen en imkers, die van aangesloten imkers in het bijzonder.

Ik verheug me erg op de komende tijd, en hoop jullie in maart te mogen begroeten.

Virussen en varroa besproken

Deel 2: de varroamijt

Henk van der Scheer en Marcel Simon, VBBN-Werkgroep Bijengezondheid

De vorige maand werd het virusverhaal besproken dat Dr. Siede vertelde op de bijeenkomst van de bijengezondheidscoördinatoren op 6 november 2004. Dit keer gaat het over het varroaverhaal dat Ing. Jeroen Donders van PPO-Bijen bracht.

Bijenhouden zonder varroa te bestrijden Een enquête werd gezonden naar acht imkers die bijen hielden zonder de varroamijt te bestrijden en die meenden dat hun bijen dus resistent waren tegen de varroamijt. Zeven reageerden en deze werden ook bezocht om hun volken te bekijken. Eén van de imkers was overigens weer begonnen met de bestrijding omdat hij teveel schade zag. Er werden geen duidelijke aanwijzingen verkregen dat er ook daadwerkelijk sprake was van bijen die resistent waren tegen de varroamijt. Het onderzoek zal worden voortgezet door naar de populatie-dynamica van bijen en mijten te kijken. Indien beschikbaar zullen volken met koninginnen van verschillende herkomst in kleinere kasten worden besmet met een (klein) aantal varroamijten en dan zal de ontwikkeling van de populaties bijen en mijten worden gevolgd. Dit om te zien of er koninginnen zijn die nakomelingen voortbrengen met een zekere mate van resistentie tegen de mijten.

Toetsen van bestrijdingsmiddelen Een behandeling in de winter van 2003/2004 met oxaalzuur bleek zeer effectief (97-99% bestrijding). Tevoren waren de volken gecontroleerd op afwezigheid van broed. Dat is een voorwaarde voor een goede bestrijding, omdat mijten in gesloten cellen niet door oxaalzuur worden gedood. In dezelfde proef deed een behandeling met thymovar, toegepast volgens voorschrift van de leverancier, het ook erg goed. Een behandeling in de nazomer van 2003 met mierenzuur voldeed daarentegen slecht: de effectiviteit was maar 74-78%. Misschien was de temperatuur te laag om een goede

verdamping te waarborgen. Het geeft aan dat niet in alle gevallen mierenzuur voldoende effectief is. Mierenzuur en Thymovar werden ook in het voorjaar toegepast met het doel om de effecten op de smaak van honing na te gaan. In het geval van Thymovar werd geen effect op de smaak waargenomen. De behandeling met mierenzuur had wel een negatief effect op de smaak.

In het voorjaar van 2004 werden volken in de Biesbosch behandeld met mierenzuur en Thymovar om de effectiviteit te bepalen en om eventuele negatieve effecten op de honing na te gaan. Thymovar was het meest effectief tegen de varroamijt (92% bestrijding). Minder effectief was mierenzuur toegepast in de Nassenheider verdamer (65-83% bestrijding). Mierenzuur toegediend via een sponsoedje werkte slecht. Om die effectiviteit te kunnen bepalen werden de volken naderhand behandeld met een ander effectief bestrijdingsmiddel. Een nabehandeling met oxaalzuur (eerst de vlieger en later het uitgelopen broed) voldoet daartoe goed. Een nabehandeling met Apistanstrips (met daarin fluvalinaat als actieve stof) voldeed helemaal niet. Daarmee werd slechts 40% van de resterende mijten gedood. Opnieuw Apistan toepassen nadat men twee jaar de varroamijten met iets anders heeft bestreden, werkt dus onvoldoende, omdat er nog te veel resistente mijten zijn. In een andere proef in het voorjaar 2004 werden kunstzwermen (vegers zonder broed) behandeld tegen varroamijten met 2,1% oxaalzuur. De effectiviteit van die behandeling was heel goed: 98%. De behandeling van de resterende broedafleggers met mierenzuur toegediend via een sponsoedje, voldeed ook: de effectiviteit was 95,6%. De bijensterfte door beide behandelingen bleek gering. Dat laatste werd gecontroleerd met speciale vallen die voor de kasten waren bevestigd. Op die manier werden de dode bijen, die door hun zusters uit de kast werden verwijderd, opgevangen in een bak voor de kast.

Bestrijdingsadvies PPO-Bijen geeft naar aanleiding van de proefresultaten het volgende advies.

- Thymovar toegepast volgens voorschrift van de leverancier is effectief zonder bijwerking op bijen en op de smaak van honing.
- Oxaalzuur is zeer effectief, mits de volken broedloos zijn. Controleer dat zorgvuldig voor de toepassing van een winterbehandeling.
- Mierenzuur voldeed in de nazomer van 2003 minder goed dan in voorgaande jaren. Dat betekent dat ook in de praktijk de toepassing van mierenzuur wel eens onvoldoende zou kunnen werken. De werking van mierenzuur is daarmee toch minder betrouwbaar dan gedacht.

Schimmels tegen varroa Om parasitaire mijten en insecten in land- en tuinbouw te bestrijden zijn er gewasbeschermingsmiddelen op basis van schimmels op de markt. In Nederland betreft dat twee schimmelpreparaten (*Metarhizium* en *Lecanicillium* soorten). In een eerste proef zijn die preparaten in bijenvolken verneveld. Helaas werd er geen duidelijk effect op de varroapopulatie waargenomen.

Plannen voor 2005 In het komend jaar zal PPO-Bijen vooral aandacht schenken aan het onderzoek naar de populatie-dynamica van bijen en varroamijten. Voorts zal het onderzoek naar schimmelpreparaten ter bestrijding van mijten worden voortgezet. Tenslotte zal er nog een literatuurstudie worden gedaan naar signaalstoffen: welke zijn er en hoe zijn die te manipuleren ter bestrijding van de varroamijt?

Van de Bestuurstafel

J.W. van der Dussen, Vice-voorzitter ZLTO

Het Bondsbestuur heeft op 25 januari 2005 vergaderd bij het IMW in Breda.

Algemene Jaarvergadering De Algemene Jaarvergadering is vastgesteld op zaterdag 2 april 2005. Het bestuur is druk doende met de voorbereidingen en heeft een extra vergadering ingelast op 14 februari 2005. De afdelingssecretarissen zijn inmiddels geïnformeerd en er kunnen tot uiterlijk 15 februari 2005 voorstellen worden ingediend. Inmiddels zijn al enkele voorstellen binnengekomen.

Beleidsplan c.q. jaarplan 2005/2006 Het bestuur is akkoord gegaan met het 'Concept' en zal dit aan de leden presenteren op de aankomende algemene ledenvergadering.

Leden- en financiële administratie Door de ZLTO is te kennen gegeven dat er een reorganisatie zal plaats vinden binnen Tilburg. Dit houdt in dat de ZLTO stopt met de service voor onze bond en vanaf dit jaar, 2005, niet meer de leden- en financiële administratie voor de bond, NCB, zal blijven verzorgen. Het bestuur heeft voor alternatieven moeten zorgen en zal de leden- en financiële administratie nu onder eigen beheer moeten voeren. Ook zal het bestuur maatregelen moeten treffen om in de toekomst een andere locatie voor het secretariaat te vinden.

Verzekering Gezien de hoge claims in het afgelopen jaar zal er door het bestuur een voorstel worden gedaan om de premie voor 2006 te verhogen van €0,50 naar 0,55 per volk.

Fusiebesprekingen met de VBBN De gesprekken tussen onze Bond en de VBBN zijn nu afgerond tot aan de algemene ledenvergadering. Het bestuur zal een pre-advies aan de leden opstellen om tot een uitspraak te komen om eventueel door te gaan met het gezamenlijk oprichten van een nieuwe vereniging (Bond). Er zal nog vóór de algemene ledenvergadering een tweede informatiebulletin door beide organisaties worden gepubliceerd.

Bibliotheek Mari van Iersel en Aat Rietveld zijn bezig met de laatste loodjes van het afstoten van de bibliotheek. Zij hebben zich enorm ingezet om het maximale bedrag te behalen uit de verkoop van de beschikbare bibliotheek en zullen dit binnenkort afgerond hebben. Het Hoofdbestuur zal u hierover berichten op de algemene ledenvergadering.

Bijengezondheidszorg Door het ministerie van LNV is een persbericht gestuurd dat het Ministerie geen verantwoording meer op zich neemt m.b.t. Amerikaans vuilbroed (AVB). De Bedrijfsraad heeft hierop schriftelijk gereageerd en er zullen kamervragen worden gesteld door de PvdA en de VVD. Er is een gesprek gepland op 9 febr. 2005 met het Min. van LNV met een afvaardiging van de Bedrijfsraad. Wij zullen u hieromtrent informeren. Het voornemen is om in het voorjaar een bijeenkomst te houden over de onderwerpen varroamijt, AVB, Kleine bijenkastkever en nosema. Hiervoor worden sprekers uitgenodigd. Wij houden u op de hoogte. Het Hoofdbestuur is van plan een enquête te houden over de bijensterfte en zal de formulieren via de